

Biografia, eterna poveste

Feluri de a te întoarce acasă – amintiri, scrisori, fotografii, călătorii

de Elena JEBELEAN

Pentru fiecare dintre noi, *acasă* are diverse înțelesuri. Pentru emigranți, mai ales pentru cei ce decid să se autoexileze din cauza regimului politic degradant din care se văd nevoiți să plece pentru a trăi demn, *acasă* rămâne posibil mai ales în memorie. Unii nu mai ajung să revadă locurile natale, alții sunt întristați la revenire de constatarea că ceea ce ar fi putut evolua a involuat, iar alții decid să contribuie cu ce pot la evoluție, când este posibil. În acest al treilea caz este Opritsa Dragalina-Popa, ale cărei reveniri *acasă* au fost pline de semnificație de fiecare dată. Cel mai scump dar, închinat cinstirii strămoșilor săi, este volumul de memorii *Trecutul meu abia începe: amintirile nepoatei unui general erou* (Humanitas, 2024), ce se încheie cu un capitol care ne pune la dispoziție câteva scrisori. Scrisori familiale, scrisori prietenești, scrisori de interes profesional – documente importante prin care istoria prinde grai. Recitindu-le, Opritsa aude voci cunoscute, voci iubite. Noi le descoperim ca oglinzi duble, pentru că reflectă nu doar cum lumea în care trăim ne face ceea ce suntem, ci și felul în care noi, trăind, o facem să fie ceea ce este. Oferite lecturii, scrisorile acestea parcă ne sunt și nouă destinate. În Bucureștii anului 1911, un tată îi scrie fiului său o scrisoare cu ocazia majoratului. O mamă îngrijorată, dezamăgită de fiul cel mare, îi scrie fiului mai mic în 1926 despre datoria de a duce mai departe eforturile familiei. Un prieten de pe front, de la Sinaia, în octombrie 1916, încurajează un altul, rănit în Defileul Jiului, aflat pe patul de moarte. În decembrie 1976, un fiu îi scrie din Marea Britanie bătrânului său tată, aflat la Toledo, S.U.A., despre împrejurările în care a murit la București, în 1949, iubitul său unchi, fratele tatălui. În decembrie 1969, stareța unei mănăstiri ortodoxe din Ellwood City, Pennsylvania, îi scrie unui vechi prieten, la București, că „amintirile sunt nepieritoare, sunt singurul avut pământesc pe care nu ni-l poate lua nimeni”. Chiar mai mult decât pământesc, am adăuga noi. Pentru anumiți cititori nu are importanță cine sunt acești oameni – ei sunt oameni și asta este de ajuns. Însă pentru specialiști, pentru cei preocupati de istorie, contează că ei sunt generalul Ioan Dragalina, Regina Maria a României, poetul Cincinat Pavelescu, Peter Dragalina (întâiul născut al comandorului Virgil Dragalina), generalul Corneliu Dragalina, Principesa Ileana. Prin ei se reliefează un model identitar, o matrice spirituală mereu necesară.

În 2021, Opritsa Dragalina-Popa revenea în țara natală, de dincolo de Atlantic, din Statele Unite ale Americii, unde emigrase în 1969 împreună cu soțul ei, medicul Valentin Popa. Nu revedea acum țara pentru prima oară. Revenise în 1990, cu o substanțială donație de carte pentru biblioteci. Bibliotecară emerită la Universitatea California – Davis, urmărind la televizor ce se întâmpla în România în Decembrie '89, văzuse arzând Biblioteca Universității din București, în care studiasă în studenție. La Congresul Anual al Bibliotecarilor de la Chicago, lansase imediat un apel în urma căruia se adunaseră în patru luni pentru România 240.000 de volume, microfilme și periodice. A mai venit în anii următori cu calculatoare și colegi bibliotecari spre a oferi cursuri de formare celor din România.

A cum revenea cu gândul că este posibil să fie ultima revenire. Se cazează la Hotelul Mercure din București, pe strada George Enescu, în spatele Ateneului. Hotelul fusese recent construit pe locul vechii fabrici de pâine a străbunicului ei, Matache Theodorescu, care învățase meserie la Viena și fusese furnizorul de produse de panificație al Casei

Regale. Naționalizată, fabrica avea să furnizeze panificație și patiserie celor care preluaseră abuziv puterea. Ea funcționase până în 1989, iar lângă ea, la colțul străzilor Enescu și Mendeleev, este încă în picioare, vechea casă a familiei, în care nu doar mama și unchiul lor, ci și Opritsa și sora ei, Ioana, crescuseră. „Într-o zi tomnatică a anului

2021, m-am întors acasă după o absență de 21 de ani. De la fereastra hotelului Mercure, am privit îndelung pământul și casa veche, și, asemeni poetului Chamisso, am șoptit și eu: *Fii binecuvântat, pământ iubit!* Și binecuvântați fiți și voi, cei care, absolviți de povara amintirilor, împingeți plugul viitorului în rana mea, pe veci deschisă!...”¹ scrie ea, emoționată, în volumul de memorii publicat în 2024 la Editura Humanitas. Un volum scris cu durere, dar și cu

¹ Opritsa Dragalina-Popa, *Trecutul meu abia începe: amintirile nepoatei unui general erou*, ediție îngrijită de Dumitru Dan Roman,

cuvânt înainte de Mihai Catuniari, postfață de Grigore Buciu. București, Humanitas, 2024, p. 145.

bucuria evocării poveștilor unor personalități de o rară reziliență, trăind în contexte de polarizată diversitate. Un volum scris cu onestitate, cu vioiciune și umor, fără emfază sau trufie, fără autocompătimire sau spirit revanșard, cu bucuria de a re trăi, prin rememorare, alături de cei atât de dragi, cu mulțumirea datoriei împlinite, căci dorul de țară se cerea ostoit: „Când eu am fugit din Țara mea, România, în 1969, am lăsat în urmă nu numai pe sora mea, pe părinții mei, icoanele și amintirile trecutului, ci și identitatea mea. Am devenit, brusc, o ființă fără trecut! O anonimă! Dar Lumea Nouă, atât de firească, m-a acceptat așa cum eram: și fără avere, dar și fără trecut. Aici, în lumea liberă, nu-i pasă nimănui cine ești și de unde vii. Conțetează doar din ce metal ești plămădit. Ca să poți să supraviețuiești, ca să te poți reinventa, trebuie să-ți uiți dorul. Trebuie să privești înainte. Dar dorul de țară este neiertător, te macină, e mereu nemulțumit cu prezentul, tânjește după cele lăsate în urmă.”² Poate că, pentru cei din jur, Opritsa Dragalina-Popa era o emigrantă anonimă, dar, până la capăt, în conștiința sa, ea știe mereu cine este. Fetița care, atunci când se julea la genunchi, la câțiva anișori, își spunea cu dărzenie: „Nu! N-ai voie să plângi! Bărbia sus... ca leul lui Tata-Mare!”³ devine intelectuala care, după două licențe în Limbă și literatură germană, una la București și alta la New York, descoperind că acolo germana nu avea pe atunci căutare, o va lua de la capăt în profesie, făcând studii universitare spre a deveni bibliotecară. Lucrând în biblioteci ale unor importante universități americane, se implică cu avânt în tot ce se cere reconfigurat, în pas cu vremurile, contribuie la digitalizarea bibliotecilor, propune și susține cursuri pentru studenți și bibliotecari.

Scopul acestei ultime călătorii în România era de a oferi spre păstrare Asociației Naționale Cultul Eroilor „Regina Maria” două importante documente, două scrisori. Una este legată de istoria familiei regale, iar alta – de istoria propriei familii. Nepoata generalului Dragalina corespundase anterior cu membrii asociației, mai ales cu ocazia publicării la Editura Militară a celor două volume memorialistice scrise de tatăl ei, comandorul Virgiliu Dragalina – *Viața tatălui meu, generalul Ioan Dragalina* (2009) și *Escadrila de Nistru* (2011). Acum, după ce vreme de doisprezece ani își îngrijise soțul grav bolnav în urma unui atac vascular cerebral și după un an de doliu, era bucuroasă să se dedice și mai vechilor datorii, să-i

cunoască, spre a le mulțumi personal, față în față, pe cei care făcuseră posibilă publicarea acestor cărți și, însoțită de ei, să facă o călătorie prin țară, spre a cinsti monumentele închinete memoriei celor căzuți în luptele Primului Război Mondial, așadar și bunicului său, mort la datorie după eliberarea primelor fâșii de pământ românesc, pe valea Jiului, în 1916. Originar din Banat, om de arme remarcabil, devotat țării și familiei regale, comandant de școală militară, educator în spiritul legilor onoarei și datoriei, Tata-Mare Ioani este cunoscut de Opritsa din evocările tatei, din venerația urmașilor și din statuia pe care o văzuse în primăvara lui 1944, în refugiu la Caransebeșul-cuib al familiei Dragalina. Fotografia în care Opritsa și sora ei mai mare, Ioana, sunt cu bunicul arată astfel: pe treptele de marmură ce duc spre soclu, sunt așezate două fetițe în rochițe albe, de vară. La fel de albă e marmura statuii ce-l înfățișează pe general, cu binoclul în mână și harta desfăcută, gata să indice direcția de atac. Cei doi lei, albi și ei, le sunt alături. În lumina dimineții, fetițele, bunicul, leii privesc spre tatăl fotograf. Fotografie de familie în care familia e Țara... Această călătorie din 2021 nu este tocmai ușor de întreprins, la cei 79 de ani ai săi, pentru doamna Dragalina-Popa, mai ales că se și îmbolnăvește la un moment dat pe parcursul ei. Pandemia covidiană a urgentat, probabil, planurile-i de revedere a locurilor de obârșie. Reușește să parcurgă întreg itinerariul, să se roage întru pomenirea înaintașilor nu doar la fiecare monument, ci chiar la Mănăstirea Lainici, unde se rugase, se spovedise și se împărtășise bunicul înainte de a fi rănit. Reface oarecum traseul lui din Defileul Jiului, din săptămânile premergătoare morții, simțindu-l aproape cu pioasă reculegere.

Aceste două scrisori sunt accesibile tuturor acum, fiind incluse în ultimul capitol al volumului de memorii *Trecutul meu abia începe: amintirile nepoatei unui general erou*. Prima scrisoare ajunsese în posesia familiei Dragalina în 1926. Pe atunci, tatăl Opritsei, comandorul Virgiliu Dragalina, era aghiotant al Principelui Nicolae. Scrisoarea era adresată de Regina Maria fiului său, cu intenția de a-l orienta spre îndatoririle sale: „Tu știi că Papa și cu mine, întocmai ca bătrânul nostru unchi și mătușa noastră, am renunțat la orice sentiment egoist pentru a trăi cu singurul și unicul ideal: ridicarea României. Tu poți să ne ajuți ca nimeni altul sau ca nimeni altul poți să împiedici și chiar să distrugi ceea ce am realizat. Ceea ce este de făcut nu este ușor și nu vreau să te

² *Ibidem*, p. 176.

³ *Ibidem*, p. 78.

amăgesc nicio clipă cu speranțe deșarte. Este o muncă grea, dar care merită osteneala. Viața este muncă, nu plăcere, dar omul poate face ca munca să fie plină de satisfacții și interesantă; plăcerea pălește și nu are nicio valoare în comparație cu munca.”⁴ Impulsivul tânăr alege să nesocotească scrisoarea, azvârlind-o cât colo – nici vorbă să o păstreze în Biblie, așa cum mama îl rugase. Cel care va face asta va fi Virgiliu Dragalina, în admirația și recunoștința sa pentru familia regală.

Cea de-a doua scrisoare este scrisă pe frontul din Bucegi de Cincinat Pavelescu, poet și avocat, fiind adresată generalului Ioan Dragalina, despre care aflase că este rănit. Generalul avusese brațul mitraliat, iar gloanțele nu fuseseră extrase imediat. Pentru a i se oferi cele mai bune îngrijiri, regele cere ca rănitul să fie adus, de la spitalul din Craiova, la București. Din păcate, drumul a durat mult prea mult, liniile de cale ferată fiind adesea blocate, iar chirurgul Spitalului Militar de la Palatul Regal nu era în București la sosirea rănitului. Brațul a fost din nou curățat, iar amputarea părea singura soluție. Dar, pentru că se așteptase prea mult pentru îndepărtarea brațului, după amputare septicemia provoacă inevitabilul. Generalul moare înconjurat de cei dragi, după ce ceruse să-i fie adus Leu, câinele care-l însoțea în permanență, spre a-și lua rămas bun. În ultimele clipe, după spovedanie și împărtășanie, generalul cere fiului cel mare, Corneliu, rănit și el, să îl întoarcă cu fața spre Banat, unde erau nu doar rudele și strămoșii lor, cât mai ales unde lupta Divizia I, comandată de el. Și-ar fi dorit mai mult decât orice să se întoarcă în linia întâi. „Tu să le spui că am murit cu ei în gând!” îi cere generalul fiului său.

Scrisoarea de încurajare și respect a prietenului nu-l mai găsește în viață pe destinatar. Scrisă la Sinaia, în 19 octombrie 1916, a ajuns la câteva zile după deces. O păstrează generalul Corneliu Dragalina și o dăruiește în 1947 nepotului său, inginerul Andrei Săvulescu. În mai 2011, Coco Săvulescu, soția lui Andrei, stabilită în Germania, trimite scrisoarea Opritsei, în Statele Unite. La rândul ei, Opritsa o include în volumul de memorii, așa încât să o putem citi spre a descoperi adevărata prietenie și speranța de neclintit a românilor că războiul se va sfârși cu întregirea țării: „Un om ca generalul Dragalina, al cărui nume azi simbolizează eroismul cel mai înalt și geniul militar cel mai desăvârșit, chiar fără braț, e un om întreg. Spre deosebire de acei numeroși patrioți

căroră, deși par întregi, le lipsește ceva din construcția interioară – acel ceva care dă inimei vitejie și sufletului eroism. [...] Pe aici bubuie tunul, dar în cântecul lui aud cuvântul sfânt: Biruim!”⁵

Scrisorile călătoare nu doar în timp, ci și în spațiu „au supraviețuit bombardamentului feroce din 4 aprilie 1944 și incursiunilor soldaților ruși, care noapte de noapte au dat buzna în casă, căutând arme... Au supraviețuit perchezițiilor anilor '50 și atunci când, ilegal, le-am strecurat peste graniță... Timp de 50 de ani, au supraviețuit călătorind cu mine, de pe o coastă a Americii pe cealaltă...”⁶ mărturisește autoarea volumului înainte de a se despărți de ele, în salutul său la întâlnirea cu conducerea Asociației Naționale Cultul Eroilor „Regina Maria” din septembrie 2021. Dovezi ale devotamentului, responsabilității, prieteniei, cele două scrisori întregesc imaginea unei Românie în evoluție.

Întorcându-se în America, la reședința sa de la Elk Grove, California, Opritsa Dragalina-Popa reușește să ducă la bun sfârșit scrierea acestor memorii, prin care învie sub ochii minții noastre o întreagă lume, dinspre străbunii preoți, militari și comercianți, dinspre Banat spre Țară sau dinspre Făgăraș spre Țară, în cazul familiei doctorului Popa. Paradoxalul titlu ne reamintește că trecutul este viu în conștiințe, atâta vreme cât, prin reflecție asupra lui, îl transformăm într-un prezent al trecutului, cum spunea Sf. Augustin. Această lume, încă vie prin amintiri, trezește în noi prețuire pentru oameni care au fost embleme ale istoriei României, datorită valorii lor morale convertite în fapte, precum și admirație pentru cei care au găsit modalități senine de a îndura și depăși vicisitudinile anilor de după Al Doilea Război Mondial și pentru a lupta cu greutățile exilului. Volumul urmărește trasee existențiale în care vrerea lui Dumnezeu și soarta se împletesc cu consecințele alegerilor făcute în impas, în condiții limitative. Având în centru familiile Dragalina, Theodorescu și Popa, cartea etalează mai bine de un secol de viață – în România și departe de ea, așezând sub lumina prieteniei și omeniei povești de viață frântă, impresionant capabilă să se reinventeze în spații și lumi alternative.

Remarcabila bibliotecară-autoare demonstrează că este și, dar nu doar nepoată a bunicului său, generalul Ioan Dragalina, nepoată a unchiului său, generalul Corneliu Dragalina, fiică a

⁴ *Ibidem*, p. 188.

⁵ *Ibidem*, p. 189-190.

⁶ *Ibidem*, p. 200.

comandorul Virgil Alexandru Dragalina, soție a medicului Valentin Popa. Este o făptură solară, optimistă, care identifică surse de forță atât în rădăcinile sale, cât și în provocările cu care se confruntă, izbutind să se facă remarcată și apreciată nu doar ca șefă de promoție la absolvirea Facultății de Litere a Universității din București, ci și pe meleaguri străine. O femeie care și-a dus, spre a-i ocroti, în America, părinții și soacra, îngrijindu-i cu dragoste până la capăt. O femeie care, adorându-și bunica (mama mamei, alintată Mausie), conștientă că n-o va revedea vreodată, i-a trimis în dar la primul Crăciun sărbătorit departe (1969), din bani economisiți cu greu pentru asta, o sticlă din parfulum tinereții sale, *Fleur de Rocaille* (despre care bunica-i povestise, dar pe care ea, nepoata, nu-l mirosise niciodată, căci nu se mai găsea în România), în vreme ce brăduțul de Crăciun din micul apartament newyorkez încă nemobilat, în care dormiseră fără saltea în primul lor octombrie american, era original împodobit cu „țurțuri portocalii și argintii” (morcovi și păstârnac⁷).

Însă prima între toate scrisorile publicate în capitolul *Șapte scrisori memorabile și un salut* – e drept, și cronologic prima (16 ianuarie 1911) – este cea pe care tatăl Ioan Dragalina o scrie fiului Virgil, aflat

în pragul majoratului, scrisoare-nucleu pentru a înțelege principiile de viață ale acestor oameni: „Nu pot sfârși aceste recomandări fără a-ți arăta recomandarea, singura zestre ce mi-a dat tatăl meu, Dumnezeu să-l ierte, pe patul de moarte, înainte de a părăsi căminul părintesc, pentru a mă duce la regimentul meu, cu garnizoana la Pola, după absolvirea școlii militare. Aveam 19 ani și jumătate. «Fii cinstit, mi-a spus, căci cinstea este singurul apanaj al unui bărbat demn. Muncește ca și când ai trăi un veac; roagă-te lui Dumnezeu ca și când moartea bate la ușă.»”⁸

Opritsa Dragalina-Popa este o asemenea femeie, crescută într-o lume a unor asemenea bărbați. Crescută și în lumea care o face să plece, lumea în care, după ce familia pierde totul, tatăl e pensionat cu o pensie mizeră, transformându-se în bucătarul familiei, în vreme ce mama, inventivă și energică, își asumă câștigarea banilor necesari traiului, până ajunge să se îmbolnăvească de prea multă muncă. Iar atunci povara meditațiilor de franceză este preluată de Opritsa, care era în ultimul an de liceu și nu mai avea timp și energie spre a se pregăti cum trebuie pentru bacalaureat. Ce face un bun metal, topit și modelat în focul admirației pentru cei dragi, răcit în gheața istoriei care strivește? Se călește.

Femei în fruntea lumii: Portrete biografice ale liderelor care au schimbat istoria

de Maria CRISTEA

Într-un peisaj politic dominat de bărbați, câteva femei au reușit să se impună prin viziune, curaj și o forță interioară remarcabilă. Biografiile lor nu sunt doar povești personale, ci și mărturii ale unor epoci, ale unor lupte ideologice și ale unor transformări sociale profunde. Acest articol analizează cinci opere biografice și autobiografice esențiale, personajele principale fiind: Margaret Thatcher, Angela Merkel, Benazir Bhutto, Golda Meir și Indira Gandhi – cinci femei care au condus națiuni și au influențat istoria globală.

Margaret Thatcher – Doamna de Fier

Margaret Thatcher: *Portretul Doamnei de Fier*¹ de John Blundell este o biografie concisă, dar densă, care îmbină stilul sobru al scrierii academice cu o admirație evidentă pentru subiectul său. Cartea oferă o analiză elogioasă a personalității și carierei politice a fostului prim-ministru britanic, fiind structurată într-un mod accesibil, dar riguros. Păstrează o notă de autoritate, specifică lucrărilor cu caracter istoric și politic.

Narațiunea urmează firul vieții lui Margaret Thatcher, de la copilărie până la retragerea din viața publică, ceea ce facilitează înțelegerea evoluției sale personale și politice. Deși autorul este un susținător declarat al politicilor *thatcher*-iste, el își fundamentează afirmațiile pe fapte, discursuri și decizii politice, evitând exagerările sau mitizarea. Este o lucrare biografică cu tentă apologetică, dar Blundell nu recurge la hiperbole, ci își exprimă aprecierea prin evidențierea consecvenței

⁷ *Ibidem*, p. 37.

⁸ *Ibidem*, p. 185.

¹ John Blundell, *Margaret Thatcher: Portretul Doamnei de Fier*, București, Curtea Veche, 2012, p. 148.

și eficienței liderului analizat. Cartea o prezintă pe Margaret Thatcher ca pe un simbol al reformei economice și al conservatorismului britanic. Este descrisă ca o figură de o voință de fier, capabilă să ia decizii impopulare în numele principiilor. Blundell subliniază rolul său în revitalizarea economiei britanice în anii '80, prin politici de reglementare, privatizare și reducere a influenței sindicatelor. Deși nu s-a revendicat niciodată ca feministă, Thatcher este prezentată ca un model de succes feminin într-o lume politică dominată de bărbați, impunându-se prin competență și autoritate. Margaret Thatcher este portretizată ca o persoană profund motivată de convingeri morale și religioase, care a văzut în politica sa o misiune de restaurare a valorilor tradiționale britanice.²

Lucrarea lui Blundell este mai mult decât o simplă biografie: este o pledoarie pentru moștenirea ideologică a lui Margaret Thatcher. Din punct de vedere stilistic, se remarcă prin claritate, rigoare și echilibru, iar din punct de vedere al construcției personajului, oferă un portret coerent, bine documentat și admirativ al uneia dintre cele mai influente figuri politice ale secolului XX.

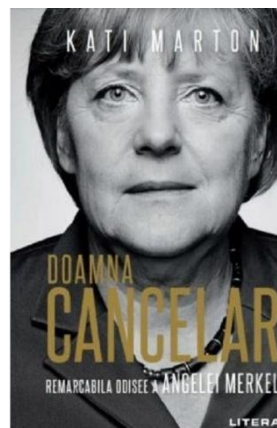
Angela Merkel – Puterea discreției

Lucrarea jurnalistei și biografiei Kati Marton, *Doamna Cancelar*, reprezintă una dintre cele mai importante biografii dedicate Angelei Merkel, surprinzând atât dimensiunea politică, cât și pe cea umană a fostului cancelar german. Cartea se înscrie în tradiția biografiilor politice moderne, unde documentarea riguroasă se îmbină cu un stil narativ accesibil și captivant.

Marton utilizează un stil sobru, dar nu lipsit de eleganță literară. Structura este cronologică, însă autoarea introduce frecvent scene vii, dialoguri și descrieri care dau impresia de roman biografic. Această tehnică transformă o viață politică, aparent austeră, într-o narațiune cu tensiune

și ritm. De asemenea, documentarea este solidă: Marton recurge la interviuri cu apropiați³ ai cancelarului, la surse istorice și la materiale declassificate, ceea ce conferă textului credibilitate și valoare academică. Tonul rămâne echilibrat, evitând senzaționalismul, dar păstrând empatia față de subiect.

Angela Merkel este prezentată ca un personaj complex, modelat de experiența copilăriei în Germania de Est. Fiică de pastor, crescută într-un mediu auster și controlat de sovietici, Merkel dezvoltă discreția și pragmatismul care îi vor defini ulterior cariera politică. Marton subliniază ascensiunea rapidă a acesteia după căderea Zidului Berlinului, până la poziția de „lider neoficial al Occidentului”. Personajul politic este caracterizat prin capacitatea de negociere, evitarea conflictelor directe și construcția consensului. Dimensiunea umană nu este neglijată: Merkel apare ca un lider modest, lipsit de vanitate, cu o viață personală discretă, trăsături care contrastează cu imaginea obișnuită a liderilor globali.⁴

Cartea lui Kati Marton este mai mult decât o biografie politică: este un portret literar al unei personalități care a marcat începutul secolului XXI. Din perspectiva scrierii, volumul se remarcă prin echilibrul între documentare și narațiune, iar analizând modul de construcție al personajului, Merkel este prezentată ca un lider enigmatic, pragmatic și discret, dar cu o influență globală incontestabilă. Astfel, *Doamna Cancelar* poate fi citită atât ca document istoric, cât și ca portret literar, oferind o imagine nuanțată asupra uneia dintre cele mai puternice femei din politica mondială.

Benazir Bhutto – Reconcilierea dintre islam și democrație

Lucrarea *Reconciliation: Islam, Democracy, and the West* (2008)⁵ reprezintă testamentul politic și intelectual al lui Benazir Bhutto,

² *Ibidem*, p. 81.

³ Kati Marton, *Doamna cancelar: remarcabila odisee a Angelei Merkel*, București, Litera, 2022, p. 54.

⁴ *Ibidem*, p. 331.

⁵ Benazir Bhutto, *Reconcilierea: Islamul, democrația și occidentul*, București, Rao, 2008, p. 79.

fostă prim-ministru al Pakistanului și prima femeie care a condus un stat musulman. Publicată postum, cartea se înscrie în literatura politologică contemporană, abordând tensiunile dintre Islam și democrație, dar și relația dintre lumea musulmană și Occident.

Bhutto utilizează o combinație de analiză istorică, argumentație politică și reflecție personală. Textul este configurat pe o structură tematică, cu capitole dedicate compatibilității Islamului cu democrația, pericolelor extremismului și necesității dialogului intercultural. Stilul este sobru, dar accesibil, cu intenția de a ajunge atât la publicul academic, cât și la cel politic. Argumentele sunt susținute prin exemple istorice (califatul timpuriu, experiențe democratice în state musulmane) și prin referințe la teoriile occidentale (contestarea tezei lui Samuel Huntington privind „ciocnirea civilizațiilor”). Bhutto propune o viziune integratoare, respingând antagonismul dintre Islam și democrație. Ea argumentează că valorile islamice pot coexista cu principiile democratice dacă sunt susținute de educație, instituții solide și leadership responsabil. Cartea reflectă experiența unică a unei femei musulmane educate în Occident, care a condus un stat marcat de instabilitate și fundamentalism.

Deși nu este o autobiografie completă din punctul de vedere al termenului clasic, volumul conține elemente confesive – Bhutto își inserează experiențele personale pentru a legitima argumentele teoretice. Scrisă înainte de asasinarea sa în decembrie 2007, cartea capătă valoarea unui mesaj final, un apel la reconciliere și la respingerea violenței. Bhutto se poziționează ca mediator între Islam și Occident, între tradiție și modernitate, între autoritarism și democrație. Această poziționare îi conferă o autoritate unică, dar și vulnerabilitate. Pentru studiile islamice oferă o perspectivă internă asupra compatibilității Islamului cu democrația, contracara stereotipurile occidentale. Pentru relațiile internaționale constituie un document esențial în analiza dialogului intercivilizațional și a strategiilor de combatere a extremismului. Bhutto devine un caz de

referință pentru leadership feminin în societăți patriarhale, ilustrând modul în care experiența personală influențează construcția teoretică.⁶

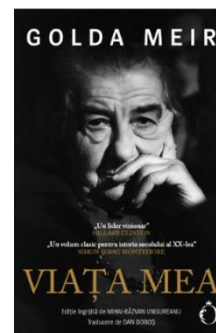
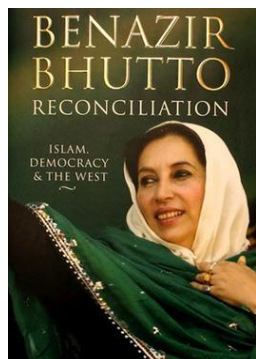
Cartea lui Benazir Bhutto se situează la intersecția dintre politologie, istorie și autobiografie. Din punct de vedere academic, ea se remarcă prin stilul argumentativ și prin vocea unică a unei femei lider musulmane, care transformă experiența personală într-un apel global pentru reconciliere. *Reconciliation* nu este doar o lucrare de teorie politică, ci și un testament intelectual cu relevanță durabilă pentru studiile despre islam, democrație și relațiile internaționale.

Golda Meir – O viață pentru Israel

Viața mea⁷ de Golda Meir este o autobiografie fundamentală pentru înțelegerea nu doar a destinului personal al autoarei, ci și a istoriei Israelului. Cartea se remarcă prin stilul direct, confesiv, dar și prin construcția unui personaj politic complex, aflat între fragilitatea umană și forța decizională. Publicată în 1975, autobiografia a devenit imediat un bestseller internațional.

Golda Meir, prima femeie prim-ministru al Israelului, este prezentată ca o figură „adultă și contestată deopotrivă”. Cartea nu este doar o relatare a succeselor politice, ci „mărturia unei continue lupte”, după cum subliniază chiar editorii. Meir scrie într-un limbaj simplu, accesibil, dar ferm, evitând artificii literare. Această alegere reflectă intenția de a transmite autenticitatea experiențelor.

Strutura textului urmează o cronologie clasică, de la copilăria în Kiev și Milwaukee, până la rolul de lider politic. Această linearitate oferă cititorului o imagine coerentă a formării personalității. Tonul este confesiv și, uneori, intim, dar păstrează o distanță critică față de propriile decizii. Meir nu se prezintă ca eroină, ci ca om supus dilemelor. Meir se conturează ca „Doamna de Fier” a Israelului, dar cu o sensibilitate aparte față de suferința colectivă. Autobiografia surprinde momente de vulnerabilitate, cum ar fi oboseala și îndoiala în timpul Războiului de Yom Kippur.⁸

⁶ *Ibidem*, p. 158.

⁷ Golda Meir, *Viața mea*, București, Omnium, 2023, p. 33.

⁸ *Ibidem*, p. 325.

Cartea subliniază dificultatea de a fi femeie într-o lume politică dominată de bărbați, dar și modul în care acest statut i-a conferit o perspectivă unică. Cartea este un document istoric și literar, oferind o perspectivă directă asupra formării statului Israel. Din punct de vedere literar, *Viața mea* se înscrie în tradiția memoriilor politice, dar se distinge prin sinceritatea și lipsa de emfază. Personajul Golda Meir este construit nu doar prin fapte, ci și prin introspecție, ceea ce transformă autobiografia într-un portret psihologic. *Viața mea* este o lucrare esențială pentru studiul autobiografiei politice. Ea combină relatarea istorică cu introspecția personală, creând un text care este în același timp mărturie, confesiune și construcție de personaj.

Indira Gandhi – Puterea și singurătatea

Cartea lui Mary C. Carras, *Indira Gandhi: In the Crucible of Leadership* (Beacon Press, 1979), este o biografie politică ce analizează în profunzime personalitatea și stilul de conducere al Indirei Gandhi, cu accent pe perioada critică a instaurării stării de urgență din 1975. Carras începe prin a o plasa pe Indira Gandhi în continuarea moștenirii politice a tatălui său, Jawaharlal Nehru, subliniind presiunea de a continua tradiția democratică indiană.

Capitolul *Motivația pentru putere* (*The Motivation to Power*) explorează ambiția personală a lui Gandhi, modul în care insecuritățile ei au alimentat dorința de control și centralizare.⁹ *Autoritarism vs. democrație* (*Authoritarian versus Democratic Aspects*) analizează contradicțiile dintre discursul democratic și practicile autoritare, mai ales în timpul stării de urgență. Carras observă că Gandhi prefera loialitatea în cercul său politic, chiar mai mult decât competența, ceea ce a dus la o concentrare excesivă a puterii.

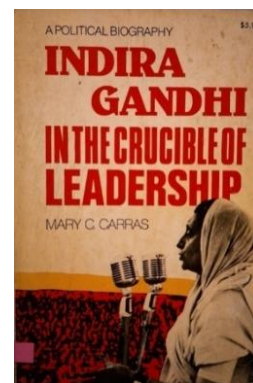
Carras a călătorit cu Indira Gandhi în 1975 și a intervievat-o înainte și după declararea stării de urgență, oferind o perspectivă rară asupra gândirii și comportamentului liderului. Gandhi este

prezentată ca un lider care și-a consolidat puterea în momente de instabilitate. Dualitate identitară: „Ea era atât fiica lui Nehru, cât și arhitecta unei Indii noi, mai centralizate – o dualitate care i-a definit viața politică.” Carras subliniază că „carisma ei nu ținea de oratorie, ci de aura de inevitabilitate pe care o cultiva”.

Autoarea notează că vulnerabilitățile personale ale lui Gandhi erau transformate în instrumente politice, consolidând imaginea de lider indispensabil. Cartea nu este doar biografică, ci și un studiu asupra mecanismelor puterii în India independentă. Interviuurile și observațiile din timpul călătoriilor cu Gandhi oferă autenticitate și profunzime analizei. Lucrarea este folosită în studii de științe politice și istorie modernă a Indiei, fiind considerată o contribuție esențială la înțelegerea perioadei de urgență.

Mary C. Carras oferă o descriere detaliată și critică a Indirei Gandhi, surprinzând tensiunea dintre democrație și autoritarism, dintre moștenirea familială și ambiția personală. Cartea este valoroasă atât ca biografie, cât și ca analiză politică, fiind una dintre primele lucrări occidentale care au încercat să explice complexitatea liderului indian în contextul crizei din anii '70.¹⁰

Cele cinci biografii analizate oferă nu doar portrete ale unor femei excepționale, ci și lecții despre leadership, sacrificiu și complexitatea puterii. Ele reflectă diversitatea stilurilor de conducere, autoritarismul la Gandhi, stilul participativ la Merkel, idealismul la Bhutto, pragmatismul la Meir și revoluția economică în cazul lui Thatcher. Aceste femei au demonstrat că puterea nu este un atribut masculin, ci o responsabilitate umană, iar biografiile lor sunt surse de inspirație pentru generațiile viitoare.

⁹ Mary C. Carras, *Indira Gandhi: in the crucible of leadership*, Boston, Ed. Beacon Press, 1979, p. 42.

¹⁰ *Ibidem*, p. 230.